

Posudek oponentky na bakalářskou práci Anety Paulů *André Breton a psychoanalýza*

Předkladatelka si pro svou studii zvolila velmi široce a ambiciózně pojaté téma, u kterého se čtenář nemůže zbavit obavy, jak bude traktováno na omezeném formátu cca čtyřiceti stránek. Zmapování vývoje evropských postojů k sexualitě, popis vzniku, formování a vývoje Freudovy psychoanalýzy, rozbor jejího obecného vztahu k literatuře, uvedení do Bretonova života a části jeho díla, zmínky o styčných bodech i rozporech mezi surrealismem a psychoanalýzou..., to vše se zdá a priori neobsažitelné na takto malé ploše. Přesto jsem během čtení nikdy neměla pocit absurdity, komického zjednodušování ani podivných „oslích můstků“ mezi jednotlivými argumenty.

Aneta Paulů po mém soudu jasně a přehledně shrnuje ty základní postuláty psychoanalýzy, které následně potřebuje pro konfrontaci se surrealismem, a v rámci Bretonových textů se také soustřeďuje jen na pasáže, které se více či méně explicitně vztahují k Freudovi. K její argumentaci nemám žádné závažné výhrady, takže jen několik podnětů k diskuzi:

- Pokud student zkoumá vliv X na Y, přičemž X je (logicky) chronologicky vzdálenější, připadalo by mi logické uvést hned na počátku veškeré okolnosti, za kterých se autor setkal s texty svého „vzoru“. Například informaci, že klíčové pojmy definice surrealismu vycházejí z textů Janetových, Charcotových a Liébaultových, takže s Freudem ani s nimi nemají mnoho společného, bych očekávala dříve než na straně 41, tedy těsně před závěrem. Nejprve by bylo dobré zmínit Bretonovu neznalost němčiny, pak zhodnotit rozsah a kvalitu překladů nebo výkladů, které měl v dané době k dispozici, a teprve potom se věnovat jeho čtení Freuda. Jinak se totiž nedá ani přibližně oddělit vědomá polemika s psychoanalytickými koncepty od jejich špatného pochopení vlivem nepřesného zprostředkování.
- Obecný rozpor mezi pozitivistickým „měšťákem“ Freudem a avantgardním umělcem Bretonem sice platí, ale posledně jmenovaný v sobě měl i překvapivě konzervativní rysy, v nichž se dobové morálce nijak nevzdaloval (od radikálního odmítání homosexuality přes odpor k ženské emancipaci až po idylické představy celoživotně monogamních vztahů, které zvítězí po svržení kapitalismu). Bylo by zajímavé položit si otázku, zda i v tomto lze nalézt nějaké freudovské inspirace.
- Práce sama je výborná, její závěr ne. Zopakovat na jedné a půl stránce totéž, co již bylo řečeno (navíc v nepřijatelném zjednodušení), a nevyvodit z toho vůbec žádné nové, zobecňující závěry, je obrovská škoda. Teprve v závěru by měly být uvedeny jakési srovnávací portréty obou osobností a hlubší vysvětlení, proč došlo ke vzájemnému nedorozumění. Šlo jen o povrchní osobní antipatie? (Breton se Freudovi zdál nepřijatelný, ale stejně surrealisticky avantgardní Salvador Dalí kupodivu ano.) Nebo o spor vědy s uměním? (Freud byl v literatuře i malířství daleko zběhlejší než autorka naznačuje.) O mezigenerační střet? O strach z nového? Náznaky odpovědí jsou rozptýlené po celé práci, ale na závěr by si čtenář zasloužil nějakou jasně formulovanou hypotézu.

- Formální opravy jsem provedla tužkou přímo do práce, takže je zde nebudu vypisovat. Autorka píše kultivovanou češtinou, jen by si měla dávat pozor na slovesné vidy (často nerozlišuje dokonavá a nedokonavá slovesa), aktuální členění věty (nová informace může přijít až na konci jakožto réma, ale není dobré kvůli tomu oddělovat podmět od přísudku několika řádky), časy (text vesele přeskakuje z minulosti do přítomnosti a zpět v rámci téhož odstavce), vložené vedlejší věty (oddělují se čárkou) nebo sloveso „opomenout“ (někdy „opomenul“, jindy „opominul“, případně „opomněl“).

Celkově lze říci, že bakalářská práce Anety Paulů bez problémů splňuje veškeré náležitosti předepsané pro tento druh akademických prací, takže ji vřele doporučuji k obhajobě s navrženým hodnocením „výborně“.

V Praze dne 20. 8. 2014

doc. PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.